

Nationaal Programma Onderwijs

Met extra geld van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) kunnen scholen hun leerlingen, studenten en docenten helpen om coronavertragingen aan te pakken. Op 10 mei 2021 is een menukaart met 24 bewezen effectieve of aannemelijke interventies gelanceerd door het ministerie van OCW.

Scholen brengen momenteel in [kaart](#) hoe hun leerlingen ervoor staan. Op basis daarvan maken schoolbesturen en lerarenteams een plan voor het komende schooljaar. In de brochure '[OCW-Succesfactoren voor een effectief schoolprogramma](#)' staan punten waar de aanpak de Bibliotheek op school goed aan voldoet, alleen heeft dat er niet toe geleid dat dBos, bibliotheken of leesbevordering expliciet worden genoemd. Welk exact bedrag een school via NPO kan ontvangen en hoe het onderwijs daarover verantwoording aflegt, is nog niet bekend. OCW heeft toegezegd dat daar in juni duidelijkheid over komt. Er is nu een indicatief bedrag bekend van € 700,-- per leerling.

Menukaart

De menukaart en meer informatie zijn te vinden op een [nieuwe website](#). De interventies van de menukaart zijn per doelgebied, niet per leergebied. Zo worden taalvaardigheid en lezen niet gebruikt voor de indeling van de interventies, maar wel 'meer onderwijs' of 'extra inzet van personeel'. Formeel kunnen scholen alleen interventies kiezen uit de menukaart, maar er is wel [ruimte om vooraf de concrete uitvoering in de schoolcontext te bepalen](#). Er zijn namelijk verschillende toolkits ontwikkeld door [Education Lab Netherlands](#) (een organisatie waarnaar het ministerie op haar website naar verwijst) met 'een praktische handreiking voor kansrijke interventies', bijvoorbeeld 'betrekken van ouders' en 'extra lessen'. Education lab Nederland heeft ook een heel [aantal praktijkkaarten](#) waarin de algemene aanbevelingen uit de toolkits worden omgezet naar praktische en concreet beschreven aanpakken voor scholen.

Aanknopingspunten voor bibliotheken

Aanknopingspunten bij de doelgebieden van de interventies in de menukaart

Er zijn in de menukaart aanknopingspunten voor bibliotheken, maar je moet ze wel een beetje zoeken. De bibliotheek zou kunnen aansluiten bij:

A. Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren.

- Naschoolse programma's bieden aanknopingspunten, bijvoorbeeld voor boekenkringen en leesclubs. Echter: vooral programma's met een heldere opbouw, duidelijke raakvlakken met het reguliere lesprogramma en ervaren en goed opgeleid personeel dragen meer bij aan de leerprestaties dan andere interventies met extra lessen.
- Als je met een zomerschool de schoolprestaties wilt verbeteren, moet deze een leercomponent hebben en duidelijk instructies. Zomerscholen die intensief met een thema werken in combinatie met o.a. lezen kunnen door bibliotheken worden ondersteund met collectie en werkvormen. Er wordt expliciet vermeld dat zomerscholen vaak een beperkt effect hebben. Zie ook [praktijkaart zomerschool](#) en ook de [Toolkit Extra Lessen - EducationLab \(education-lab.nl\)](#).
- Bij 'uitbreiding onderwijs' staat (bij punt 4): "Verrijkende activiteiten die niet direct op het leren gericht zijn, kunnen een positief effect hebben op de prestaties. Dit verband is echter niet duidelijk aangetoond en het effect van de verschillende interventies varieert aanzienlijk". Vervolgens wordt verwezen naar [Sportieve activiteiten](#) of [Cultuureducatie](#). Samenwerking met bibliotheken wordt niet expliciet genoemd. Literatuureducatie (kennismaken met en reflecteren op jeugdliteratuur) is een onderdeel van cultuureducatie; dit biedt ook kansen.

B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren

- 1-op-1 begeleiding kan een aanknopingspunt zijn, bijvoorbeeld leesgesprekjes. Zeker mogelijk, maar de bibliotheek is bij 1-op-1 begeleiding niet direct voor de hand liggend voor scholen en er is een limiet aan wat bibliotheken kunnen betekenen. Idem bij instructie in kleine groepjes.

F Faciliteiten en randvoorwaarden

- Bij ouderbetrokkenheid worden algemene interventies genoemd voor ouders om hun kinderen te helpen bij bijvoorbeeld lezen alsmede activiteiten en programma's gericht op het ontwikkelen van vaardigheden bij ouders zelf, bijvoorbeeld geletterdheid of IT-vaardigheden.
- Bij interventies gericht op randvoorwaarden staat een '[praktijkaart professionalisering](#)' (leerkrachten) maar daar lijkt het bijvoorbeeld over klassenmanagement of tutoring en gedragsverandering te gaan en is de vorm coaching of een langere opleiding. Ook dit is niet onmogelijk, maar het is (nog) geen standaard onderdeel van de Bibliotheek *op school*

Scholen lijken momenteel vooral in te zetten op extra inzet van personeel en ondersteuning (E), maar er zijn ook geluiden voor inzet van digitale technologie (F hardware, programma's en apps).

Aanknopingspunten bij overige [praktijkaarten van Education Lab](#)

De praktijkkaarten 'Leesbegrip', 'Lezen thuis' en 'Lezen voor ouders' geven momenteel de meeste aanknopingspunten. In de [praktijkaart 'leesbegrip'](#) staat een paragraaf over leesmotivatie. En bij 'wat is hiervoor nodig' staat vervolgens: "Een visie op taal- en leesonderwijs, waarbij ambities voor meerdere jaren worden" en: "**Een rijke taalomgeving met een goede schoolbibliotheek met teksten en boeken voor leerlingen alsook goede teksten en boeken voor leraren om hun lessen te maken**". Wie voert het uit? "De interventie wordt uitgevoerd door de leraren, die met elkaar samenwerken en onderwijs aanbieden in een doorgaande lijn, gestoeld op een afgesproken en geborgde didactische standaard".

Tot slot: de voor- en vroegschoolse interventies lijken ook kansrijk voor bibliotheken. Alleen lopen die via de gemeentes – en het grootste deel van het geld gaat toch naar de scholen/schoolbesturen zelf. Bij de [pagina voor gemeentes 'samenwerking buiten school'](#) worden bibliotheken niet genoemd als samenwerkingspartij, alleen de kinderopvang en de jeugdzorg.

Focusdoelen van SLO

Het ministerie verwijst op haar [website](#) ook naar de [focusdoelen van SLO](#). In het document focusdoelen leergebied Nederlands staan boeken lezen, leesbevordering, leesmotivatie verschillende keren genoemd met suggesties voor werkvormen zoals literaire leesgesprekken of werken met poëzie of luisterboeken.

Advies

Ga vooral in gesprek met de scholen en bekijk samen welke rol de bibliotheek en specifiek leesconsulenten en educatiespecialisten kunnen spelen voor het inhalen van de leerachterstanden van leerlingen door corona, bij leesbegrip en bij leesmotivatie. De menukaart en de praktijkkaarten geven een aantal aanknopingspunten, maar met een gesprek kun je het belang van de samenwerking met de bibliotheek verder benadrukken. In gesprekken kunnen de praktijkkaarten van Education Lab of de focusdoelen van SLO besproken worden om te laten zien waar de bibliotheek 'vergeten' is en dus een rol kan spelen. Scholen die met de aanpak de Bibliotheek *op school* werken zullen dit ongetwijfeld herkennen. Eerder zijn in Biebtobieb documenten geplaatst die je bij een gesprek met de school kunt gebruiken: <https://www.biebtobieb.nl/do/folder?id=769924-666f6c646572>

Meer lezen: De [Kennisrotonde](#) is een uniek loket voor de snelle beantwoording van vragen uit het onderwijs met kennis uit onderzoek. Iedereen die werkt in of nabij de onderwijspraktijk van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs of een lerarenopleiding, kan vragen stellen. Deze vragen beantwoordt de Kennisrotonde met wetenschappelijk gefundeerde inzichten over wat wel en wat niet werkt.